

ХАРАКТЕРИСТИКА НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

ГУМІН Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу Інституту права та психології

ЗУБАЧ Ігор Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу Інституту права та психології

В статті автор аналізує стан сучасної насильницької злочинності в сільській місцевості, розглядає сучасні тенденції її розвитку та пропонує адекватні шляхи її запобігання. Також автор розглядає рівні такого запобігання через призму сучасної насильницької злочинності. Крім того, автором проводиться аналіз і порівняння понять «насильство» і «насильницька злочинність», в контексті сучасних поглядів на дану проблематику науковців-кримінологів.

Ключові слова. жертва, насильницькі злочини, насильницька злочинність, насилля, запобігання, профілактика.

Постановка проблеми

З давніх-давен злочинність та насильство супроводжували розвиток суспільства. В різні часи людського існування ці поняття набували різних значень та пояснень. Сьогодні на задекларованому шляху України до економічного та соціального процвітання злочинність становить серйозну перепону для такого розвитку. Особливо викликає занепокоєння стан та динаміка насильницької злочинності. Загострення цієї проблеми нерозривно пов'язане з діяльністю особи, її поведінкою. Запобігання насильницьким злочинам проти життя та здоров'я особи, на нашу думку, має стати одним із основних пріоритетів діяльності правоохоронних органів. Оскільки такі злочини є найбільш небез-

печними посяганнями на найцінніше, що є у людини — її життя і здоров'я. Життя людини є унікальним витвором природи, її невід'ємною частиною.

Стан дослідження

Відзначимо, що проблему насильства у різних аспектах детально досліджували вітчизняні та закордонні вчені, зокрема: С. М. Абельцев, Ю. М. Антонян, О. М. Бандурка, К. Бартол, О. М. Джуца, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, І. А. Хозраткулова, О. Ю. Юрченко та багато інших.

Мета дослідження

Метою статті є аналіз кримінологічної характеристики насильницької злочинності в сільській місцевості на прикладі областей Західного регіону України та на основі цього вироблення адекватних заходів запобігання їй.

Виклад основних положень

Сьогодні в Україні немає єдиного підходу до визначення поняття «насильство». Більше того, існує чимало інших понять, що використовуються при описі однієї і тієї ж проблеми. Є чимало хибних уявлень, коли люди зазнають насильства і не вважають це насильством, оскільки сприймають силу як норму. У більшості випадків люди схильні відносити до насильства лише незначну частину випадків, які завдають шкоду здоров'ю людини, тобто потрапляють під дію КК України.

Зазвичай у кримінально-правовій науці насильницький злочин трактується як злочин, поєднаний із застосуванням насильства чи погрозою застосування насильства. При цьому більшість учених визначає фізичне насильство як застосування фізичної сили, а психічне насильство – як погрозу застосування фізичного насильства.

У кримінальному праві України законодавче визначення поняття «насильницький злочин» відсутнє, але цим поняттям широко оперує і наука криминологія. Відтак вчені відзначають необхідність виділення власне кримінально-правового універсального визначення його ознак у теорії права [1, с. 30].

Не вдаючись до наукової полеміки, але вивчивши думки науковців [1, с. 30; 2, с. 86; 3, с. 12; 4, с. 24], з цього приводу зауважимо, що під насильством пропонуємо розуміти умисне діяння, що має на меті завдання страждань. Під кримінальним насильством умисне суспільно-небезпечне діяння з метою завдання фізичних, психічних страждань чи смерті іншій людині. А під насильницькою злочинністю історично мінливе, соціальне та кримінально-правове явище, яке становить систему форм кримінального насильства, що існує в певний час на певній території і має властиві їй кількісні та якісні показники [5, с. 75].

Оскільки наше дослідження присвячене насильницькій злочинності проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості, ще, як мінімум, один термін потребує в'яснення. Сьогодні таке поняття, як сільська місцевість, законодавчо не визначене. Відповідно до ст. 133 Конституції України систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села [6]. Окремі питання, пов'язані зі статусом адміністративно-територіальних одиниць в Україні, регулюються законами «Про місцеве самоврядування в Україні» та ін. [7]. З огляду на те, що селище міського типу (відповідно до Конституції) має окремий від села статус, можна зробити висновок, що ця адміністративно-територіальна одиниця до сільської місцевості не відноситься. Саме тому

ми до сільської місцевості відносимо лише села.

Виходячи із завдань нашого дослідження та на підставі викладеного, можемо сформулювати таке визначення: насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості – це вчинені у селах умисні суспільно-небезпечні діяння, метою суб'єкта яких завдання фізичних, психічних страждань чи смерті особі та становлять загрозу її життю чи здоров'ю.

Так, спробуємо проаналізувати кількісні статистичні показники насильницької злочинності в сільській місцевості на прикладі Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської, Закарпатської та Рівненської областей.

Рівень злочинності в 2011 р. у Львівській області позначався такими даними: всього зареєстровано 16293 злочини, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 7347 осіб. Тобто на одну виявлену особу припадає в середньому понад два (2,2) злочини, що свідчить про вчинення певною частиною осіб кількох злочинів. У цей час в Тернопільській області зареєстровано 5287 злочинів, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 2983 особи, тобто на одну виявлену особу припадає близько 1,7 злочинів. Так само в Івано-Франківській області зареєстровано 5825 злочинів, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 4071 осіб, тобто на одну виявлену особу припадає близько 1,4 злочинів. Тоді ж у Закарпатській області зареєстровано 7194 злочини, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 3905 осіб, тобто на одну виявлену особу припадає близько 1,8 злочинів. Нарешті у Рівненській області зареєстровано 7389 злочинів, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 4214 осіб, тобто на одну виявлену особу припадає близько 1,7 злочинів. У загальному по Україні органами внутрішніх справ у 2011 році зареєстровано 515833 злочини, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 225517 осіб, тобто на одну виявлену особу припадає в середньому 2,3 злочини [8].

Дещо інші дані ми отримали про рівень насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи в сільській місцевості. Так, наприклад, у 2011 р. у Львівській області

зареєстровано 261 злочин, передбачений ст. 115-145 КК України, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 249 осіб. Тобто на одну виявлену особу припадає в середньому 0,9 злочину. У Тернопільській області зареєстровано 134 вказаних злочини, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 124 особи. Тобто на одну виявлену особу теж припадає біля 0,9 злочину. В Івано-Франківській області зареєстровано 165 злочинів, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 141 особу, тобто на одну виявлену особу припадає біля 0,8 злочину. У Закарпатській області зареєстровано 251 злочинів, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 260 осіб, тобто на одну виявлену особу припадає трохи більше одного злочину. Нарешті у Рівненській області зареєстровано 187 злочинів, у зв'язку з їхнім вчиненням виявлено 162 особи, тобто на одну виявлену особу припадає близько 0,8 злочину.

Отже, підсумовуючи наведені дані, відзначимо, що насильницька злочинність проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості має свої особливості. У вказаній категорії суспільно-небезпечних діянь кількість злочинів майже збігається з чисельністю осіб, які скоїли злочини. Проте, такі дані не свідчать про практично стовідсоткове встановлення осіб, які скоїли злочини, це пояснюється тим, що певна частина осіб скоїла злочин у групі, а по незначній кількості злочинів не встановлені особи, які їх скоїли. Внаслідок цього кількість вчинених кримінально-караних діянь та виявлених осіб практично збігається.

Відповідно до отриманих результатів у сільській місцевості серед злочинів проти життя та здоров'я особи найбільш поширеним є умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК). Такі дані підтвердились в обраних областях протягом досліджуваних років. Так наприклад, у 2011 р. у Львівській області питома вага злочинів передбачених ст. 122 КК України відносно усіх злочинів проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості склала – 45,2 %, у Тернопільській області – 46,3 %, в Івано-Франківській області – 47,9 %, у Закарпатській області – 51,8 %, у Рівненській області – 47,6 %.

Надалі в розподілі найбільш поширених злочинів кожна область характеризується своїми особливостями. Так, друге місце у Львівській області займають злочини, передбачені ст. 125 КК України (Умисне легке тілесне ушкодження) питома вага яких склала – 19,5 %, у Тернопільській, Закарпатській та Рівненській областях на другому місці злочини, передбачені ст. 121 КК України (Умисне тяжке тілесне ушкодження) – 17,2 %, 14,7 %, 22,5 % відповідно, в Івано-Франківській області другу позицію займають злочини, передбачені ст. 129 КК України (Погроза вбивством) – 15,8 %. Третє місце у Львівській області зайняли злочини передбачені ст. 115 КК України (Умисне вбивство) – 9,6 %, в Тернопільській, Закарпатській та Рівненській областях злочини передбачені ст. 125 КК України – 13,4 %, 8,7 %, 9 % відповідно, в Івано-Франківській області злочини передбачені ст. 128 КК України (Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження) – 9,7 %.

Якщо ж підсумувати структуру поширення злочинів проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості, то виходить, що умисні тілесні ушкодження різних ступенів та умисні вбивства чи погрози їх вчинення разом займають біля 90 % від усіх вчинених злочинів проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості. Це дає нам підставити виокремити їх як такі суспільно-небезпечні діяння, на які, першочергово, потрібно спрямувати запобіжну діяльність ОВС, інших правоохоронних органів та суспільства.

Продовжуючи попередню тезу, зауважимо, що за умов сучасного розвитку суспільства виникла потреба переосмислення стратегії боротьби зі злочинністю. На наше переконання в Україні варто ставити пріоритет не на покарання винних чи залучення значних матеріальних і людських ресурсів на розслідування злочинів, а на впровадження комплексної системи запобігання злочинності. Таким чином, саме запобігання насильницьким злочинам проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості, на нашу думку, має стати одним із основних пріоритетів діяльності правоохоронних органів.

На думку сучасних українських кримінологів, запобігання злочинності у буквальному розумінні означає діяльність, що перешкоджає вчиненню злочинів. Це коротке визначення відображає основну мету запобіжної діяльності — перешкодити вчиненню злочинів, скоротити їхню кількість і тим самим зменшити розміри злочинності. Інколи вказується на некоректність застосування терміна «запобігання» щодо злочинності, яка вже існує та, очевидно, ще довго буде мати місце, а запобігти можна, мовляв, лише тому, чого ще немає [9, с.138, 10, с.3,8].

Запобігання злочинності як важливий елемент інтегративної системи організованої протидії злочинності включає в себе безліч різноманітних запобіжних заходів, чітких визначень рівнів і напрямів запобіжної діяльності суб'єктів, їх компетенції, природи самих заходів тощо [11, с. 18].

Запобігання насильницьким злочинам проти життя та здоров'я особи в сільській місцевості як різновид соціально-профілактичної діяльності має свій специфічний предмет та свою конкретну мету. Предмет становить діяльність щодо перешкоджання дії детермінантів злочинності, передусім її причин та сприяючих умов, з метою обмеження, нейтралізації, а за можливістю — й усунення їх дії. Цим визначається функціональна спільність та змістовний зв'язок усіх елементів запобіжної діяльності: її сфер, предмета, цілей, суб'єктів, об'єктів та ін.

Будуючи систему запобігання насильницьким злочинам у сільській місцевості відповідно, ми віддаємо належне аналізу причин та умов злочинності у конкретному регіоні. Саме з цією метою ми опитали працівників ОВС, які обслуговують сільську місцевість, на предмет того, які фактори найбільше впливають на збільшення насильницької злочинності. Їх відповіді розподілились наступним чином: на відсутність стійких моральних переконань вказало –11,3 % респондентів, на відсутність постійних джерел доходів – 42 %, на зниження довіри громадян до органів влади – 1 %, на алкоголізацію населення – 35,3 %, на наркотизацію неповнолітніх та молоді – 17 %, на неповні сім'ї, в тому числі у зв'язку

із міграцію на заробітки за кордон – 18,3 %, на різке майнове розшарування суспільства – 3,3 %, на негативний вплив засобів масової інформації – 6,6 %, на збільшення кількості безпритульних – 1 %, на зниження участі населення в суспільному житті, в тому числі в протидії злочинності – 8 %, на великий відсоток безробітних – 52,7 %. Отже, отримані результати свідчать, що проблеми матеріального характеру в населення (відсутність постійних джерел доходів, великий відсоток безробітних), найчастіше виступають тими факторами, які спонукають на вчинення насильницьких злочинів у сільській місцевості.

Основним суб'єктом попередження та запобігання злочинам досліджуваної категорії є підрозділи МВС. А. П. Закалюк відзначає, для одних служб запобігання злочинності — одна з основних функцій, яку вони виконують у процесі своєї діяльності. Це служби по боротьбі з організованою злочинністю і корупцією (УБОЗ), кримінальної міліції, у тому числі карного розшуку, державна служба боротьби з економічною злочинністю (ДСБЕЗ), підрозділи по боротьбі з незаконним обігом наркотиків (БНОН) та ін. У їхній профільній діяльності по боротьбі зі злочинністю у відповідному напрямі одне з основних місць має посідати запобігання злочинам спеціально-кримінологічними засобами, передусім групового та індивідуального спрямування. Слід відзначити, що тривалий період основний обсяг службового часу названих підрозділів витрачається на виявлення та розкриття злочинів, а на їх запобігання не вистачає часу, через що рівень злочинності (а не статистичні показники про неї) фактично не знижується. Деякі інші служби займаються запобіганням злочинності у зв'язку з виконанням процесуально-правових обов'язків (слідчі підрозділи). Окремо слід виділити служби, які повинні вести роботу щодо запобігання злочинності на стадіях, що передують формуванню злочинного мотиву, здійснюючи профілактику антисуспільної спрямованості та криміногенної орієнтації і мотивації особи. Це: служба громадської безпеки, а у ній патрульно-постові підрозділи і дільничні інспектори міліції; служба

дозвільної, реєстраційної та міграційної роботи; служба безпеки дорожнього руху; державна служба охорони; приймальники-розподільники та ін. Поки що їхню запобіжно-профілактичну діяльність не можна визнати предметною, системною та результативною. Вона обмежується, як правило, виявленням та взяттям на облік осіб, які допускають правопорушення, та притягненням їх до відповідальності, в основному адміністративної, у разі вчинення правопорушень [12, С.351-353].

На підставі аналізу наукової літератури, практики роботи правоохоронних органів є всі підстави розподілити систему запобіжної діяльності за такими рівнями: 1) загальносоціальне запобігання, 2) спеціально-кримінологічне запобігання, 3) індивідуальне запобігання.

Загальносоціальне запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості ми визначаємо як комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток сільської місцевості та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов насильницької злочинності. Тому вирішальна роль у поступовому зменшенні соціальних суперечностей в усіх сферах соціального життя належить розумній господарсько-організаційній та культурно-виховній діяльності державних органів, підприємств, установ, громадських організацій. Запобіжний потенціал цієї діяльності полягає в тому, що вона протидіє негативним явищам і процесам, які сприяють відтворенню або збільшенню рівня злочинів, стимулює законслухняну поведінку людини. Загальносоціальне запобігання – це позитивний ефект продуманої соціальної політики, яка здійснюється не тільки і не стільки з метою безпосереднього попередження злочинності. Вона спрямована перш за все на вирішення загальних економічних і соціальних завдань держави. На наше переконання, загальносоціальне запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості полягає в тому, що його здійснення зменшує соціальні суперечності, криміногенне протистояння різних верств населен-

ня, рівень безробіття, підвищує стандарт життя людей, створює необхідні умови для легалізованого одержання достатніх прибутків сільськими жителями, сприяє побудові міцного фундаменту щодо нормального функціонування всіх соціальних сфер, виховання та контролю над дітьми і молоддю, оздоровлення морального клімату в суспільстві, впровадження високих моральних цінностей у ньому, додержання демократичних засад та ін.

Особливість соціально-економічних та культурно-виховних аспектів загальносоціального запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості, на нашу думку, виявляється в тому, що їх планування і здійснення провадиться не виключно заради протидії злочинності, а для підвищення матеріального добробуту населення, його культурного рівня і свідомості. Проведення у державі дійсно соціально спрямованої політики створює економічні, організаційно-управлінські, політичні, правові та інші передумови для ефективної реалізації кримінально-правового і спеціально-кримінологічного видів протидії злочинності.

А. О. Йосипів відзначає, тільки загальносоціальні заходи можуть суттєво впливати на причини та умови злочинності у суспільстві, що ж стосується спеціально-кримінологічних заходів, то вони лише можуть знижувати її рівень [13, с.322].

Отже, загальносоціальне запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості реалізується не за рахунок чи силами правоохоронних структур, а органами законодавчої та виконавчої влади. Сьогодні в Україні ми можемо спостерігати ситуацію, коли на законодавчому рівні діють якісні нормативні акти, що врегульовують певну сферу суспільних відносин, проте їх реалізація на практиці майже не відбувається.

Спеціально-кримінологічне запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості – це сукупність заходів боротьби з насильницькою злочинністю у сільській місцевості, змістом яких є різноманітна робота правоохоронних органів, громадських організацій, сільських громад чи окремих громадян, спрямована на усунення детер-

мінантів, що породжують чи сприяють такій злочинності, а також запобігання вчиненню злочинів на різних стадіях злочинної поведінки.

Відповідно до результатів нашого дослідження, насильницькі злочини у сільській місцевості найчастіше (44,3 %) скоюються у сімейно-побутовій сфері.

Дійсно, значна частина насильницьких злочинів у сім'ї скоюється під впливом алкоголю, про що ми писали раніше. До профілактики випередження у даній сфері слід віднести належну роботу органів влади з регулювання порядку реалізації алкогольних напоїв, пропаганду здорового способу життя, проте основна робота повинна проводитись самими громадянами в основних інститутах суспільства – їхніх сім'ях.

На думку правоохоронців, які обслуговують сільську місцевість, необхідні такі засоби вдосконалення та підвищення ефективності системи спеціальних заходів профілактики пияцтва та алкоголізму в сільській місцевості: збільшити трудову зайнятість населення – 62,3 %; зміна структури вживання спиртних напоїв шляхом скорочення продажів міцних спиртних напоїв – 31,3 %; підтримка та розвиток руху за здоровий спосіб життя – 19 %; розширення мережі наркологічних кабінетів – 0,7 %.

Формуючи шляхи запобігання насильницьким злочинам у сільській місцевості, чільне місце повинна зайняти боротьба з алкоголізмом. Саме у вказаній сфері ситуація з цього приводу вкрай негативна. Алкоголь часто вживає переважна більшість працездатного населення села. Формуються негативні тенденції щодо споживання спиртових напоїв неповнолітніми. Все це катастрофічно позначається на генфонді українського села.

До набору спеціальних засобів діяльності суб'єктів запобігання насильницьким злочинам слід включати:

— здійснення постійного соціального контролю за обстановкою у сімейно-подружній сфері і сфері дозвілля шляхом виявлення мотивів криміногенної поведінки, постановки на профілактичний облік конфліктуючих осіб і вироблення конкретних

організаційно-управлінських, педагогічних, психологічних, правових засобів їх усунення або послаблення ступеня конфліктного напруження;

— орієнтація правоохоронних органів на превентивну роботу з молоддю;

— ефективне застосування Закону України «Про попередження насильства в сім'ї»;

— обмеження практики застосування такого покарання, як позбавлення волі, і доцільність заміни його альтернативними видами покарань;

— створення електронно-пошукової системи «Насильство» для обліку злочинів проти особи та централізованої автоматизованої системи обліку прикмет невідомих трупів тощо [14, С.98-99].

Не останнє місце, серед проблем роботи у сільській місцевості, займає віддаленість окремих населених пунктів від основного місця розташування органів міліції та інших правоохоронних органів. Практично четверта частина (23%) опитаних практичних працівників вказала, що згадана причина виступає найбільш вагомою причиною латентності насильницької злочинності у сільській місцевості. Для організації роботи в даному напрямку, на нашу думку, необхідне покращення матеріально-технічного оснащення правоохоронних органів, які обслуговують сільську місцевість, або розширення штату.

Звичайно, вирішення цих завдань неможливе без підняття на якісно новий рівень економічного потенціалу села та країни в цілому. Проте у цьому напрямку варто діяти, оскільки через жалюгідний рівень існування, люди частіше вдаються до протиправних дій, а отже, щодня гинуть або травмуються люди, ламаються їхні долі.

На сьогодні, на нашу думку, у суспільстві назріла практична потреба у створенні єдиного нормативно-правового акта щодо запобігання злочинам. Такий акт мав би включати в себе не лише організацію та порядок запобігання насильницьким злочинам у сільській місцевості, але й охоплювати всі види злочинних проявів та охоплювати усю територію держави. За підтримку створення вказаного документа

висловились більшість (61,3 %) опитаних працівників ОВС.

Працівники правоохоронних органів не лише підтримали ідею створення нормативно-правового акту про запобігання злочинам, але й переважна більшість висловили поряд із цим необхідність існування "Концепції державної системи запобігання злочинності в Україні".

Індивідуальне запобігання насильницьким злочинам.

Індивідуальне запобігання насильницьким злочинам, вчинюваним у сільській місцевості, – різновид запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості щодо конкретної особи. Тобто індивідуальне запобігання становить ту частину запобіжної діяльності, яка здійснюється на стадії, котра передуює виникненню злочинного наміру. Усунення небезпеки потенційного злочину – головне завдання індивідуального запобігання.

До об'єктів індивідуального запобігання насильницьким злочинам в сільській місцевості ми можемо віднести: поведінку та спосіб життя осіб з високою імовірністю вчинення злочину; соціальні елементи їх особистості, які відображають антисуспільну спрямованість; соціально значущі при формуванні і реалізації останньої деякі психофізичні особливості; несприятливі умови оточуючого таку особу середовища та життєвого укладу селян; інші довготривалі обставини, які створюють причини чи підсилюють умови вчинення суспільно-небезпечних діянь.

Ми переконані, що дієва система запобігання насильницьким злочинам чи то у сільській місцевості, чи у містах може існувати лише за тих умов, коли буде проводитись відповідна робота в основних інститутах суспільства – сім'ях. Правоохоронні органи, хоча і мають обов'язок запобігання злочинам, проте моральне та правосвідоме становлення громадян повинно сформувався у процесі сімейного виховання.

Не дивно, що навіть працівники ОВС, які обслуговують сільську місцевість, винесли на перше місце за ефективністю засоби сімейного виховання (35 %), друге місце зайняли загальносоціальні засоби – 24,3 %,

третє – спеціально-кримінологічні засоби – 21 % та останнє – засоби релігійного виховання – 19,7 %.

Вважаємо, що практичний інтерес буде мати класифікація суб'єктів, побудована щодо окремих видів індивідуального запобігання насильницьким злочинам. Вона буде включати наступні групи:

1. Суб'єктів раннього індивідуального запобігання насильницьким злочинам, до яких відносяться служби і підрозділи МВС (кримінальна міліція у справах дітей, служба дільничних інспекторів міліції); комісії у справах неповнолітніх; служби для неповнолітніх, які потребують соціальної реабілітації, у структурі органів соціального захисту; спеціальні навчально - виховні установи відкритого типу для неповнолітніх, які вчинили правопорушення; центри соціальної реабілітації для осіб, затриманих за бродяжництво та жебракування; секції опорних пунктів правопорядку.

2. Суб'єктів безпосереднього запобігання злочинам, до яких відносяться служби і підрозділи МВС (карний розшук, відділи по боротьбі з незаконним обігом наркотиків, слідчі підрозділи, та ін); органи прокуратури; суд.

3. Суб'єктів пенітенціарного запобігання злочинності, до яких відносяться установи з виконання кримінальних покарань (виправні колонії різного типу); інспекції виправних робіт ОВС; спеціальні установи з виконання примусових заходів виховного характеру, які застосовуються до неповнолітніх.

4. Суб'єктів постпенітенціарного запобігання злочинам, до яких відносяться підрозділи МВС (служба дільничних інспекторів міліції); центри соціальної реабілітації; церква, громадські організації.

Висновки

1. Насильство – це умисне діяння, що має на меті завдання страждань. Кримінальне насильство – це умисне суспільно-небезпечне діяння з метою завдання фізичних, психічних страждань чи смерті іншій людині. Насильницькі злочини – це передбачені Кримінальним кодексом умисні суспільно-небезпечні діяння, метою суб'єкта яких є

завдання фізичних, психічних страждань чи смерті іншій людині.

2. Насильницькі злочини проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості – це вчинені у селах умисні суспільно-небезпечні діяння, метою суб'єкта яких є завдання фізичних, психічних страждань чи смерті особі та становлять загрозу її життю чи здоров'ю.

3. Відповідно до отриманих результатів у сільській місцевості серед злочинів проти життя та здоров'я особи найбільш поширеним є умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК). Такі дані підтвердились в обраних областях протягом досліджуваних років. Велика частка тілесних ушкоджень різних ступенів в структурі насильницької злочинності є ознакою значного поширення “кулачного права” у сільській місцевості.

4. Серед суб'єктів запобігання злочинності особливе місце належить органам Міністерства внутрішніх справ, які не тільки самі здійснюють спеціальні запобіжні заходи, а й забезпечують проведення таких заходів іншими спеціальними органами та установами, створюють для цієї діяльності сприятливі умови та використовують їх можливості.

5. Система запобігання насильницьким злочинам проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості повинна включати: загальносоціальне запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості – це комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток сільської місцевості та вдосконалення суспільних відносин з метою усунення причин та умов насильницької злочинності; спеціально-кримінологічне запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості – це сукупність заходів боротьби з насильницькою злочинністю у сільській місцевості, змістом яких є різноманітна робота правоохоронних органів, громадських організацій, сільських громад чи окремих громадян, спрямована на усунення детермінантів, що породжують чи сприяють такій злочинності, а також запобігання вчиненню злочинів на різних стадіях злочинної поведінки; ін-

дивідуальне запобігання насильницьким злочинам, вчинюваним у сільській місцевості, – різновид запобігання насильницькій злочинності у сільській місцевості щодо конкретної особи, поведінка якої вступає в конфлікт з правовими нормами. Індивідуальне запобігання насильницьким злочинам полягає у застосуванні загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів щодо окремої людини з метою запобігти вчиненню нею злочину.

Література

1. Шпаковский С.Н. Насилие как уголовно-правовая категория / С.Н. Шпаковский // Насилие: криминальные формы проявления. Совершенствование мер борьбы: материалы научно-практической конференции. – Часть 1. – Челябинск, 1999. – С. 30.
2. Долгова А. И. Криминология: Учебник для вузов. - М., 2000. – 380 с.
3. Гаухман Л.Д. Проблемы уголовно-правовой борьбы с насильственными преступлениями в СССР / Л.Д. Гаухман. – Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1981. – 159 с.
4. Жалинский А.Э. Насильственная преступность и уголовная политика / А.Э. Жалинский // Советское государство и право. – 1991. – № 3. С.67-82
5. Гумін О. М. Кримінальна насильницька поведінка особи: теоретико-прикладні аспекти: Дис. докт. юрид. наук /- О. М. Гумін. – Львів, 2011. – 628 с.
6. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон від 21.05.1997 № 280/97-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України, 1997, — N 24, — ст.170.
8. Стан та структура злочинності в Україні 2011 рік // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/717134>
9. Курс криминології: Особлива частина: підручник / [М. В. Корнієнко, Б. В. Романюк, І. М. Мельник та ін.]; за заг. ред.- О. М. Джузи: у 2 кн. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – Кн. 2. – 480 с.

АНОТАЦІЯ

У статті автор аналізує стан сучасної насильницької злочинності в сільській місцевості, надає сучасні тенденції її розвитку та пропонує адекватні шляхи її запобігання. Також автор надає рівні такого запобігання через призму сучасної насильницької злочинності в сільській місцевості. До того ж розглядаються та співставляються поняття «насилья» та «насильницька злочинність» тощо в контексті сучасних підходів вчених кримінологів до вказаної проблематики.

SUMMARY

The author analyzes the current state of violent crime in rural areas in, considering sovremennie tendencies of its development and offers adekvatnie way of preventing it. Also, the author examines the levels of such warnings chereh prism of contemporary violent crime. Above all, the author made an analysis and comparison of the concepts of "violence" and "violent crime", in the context of modern views on the problems danuyu scientists criminologists.

10. Давиденко Л. М., Бандурка А. М. Противодействие преступности: теория, практика, проблемы. — Харьков, 2005. — 302 с.

11. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посіб. / В. В. Голіна. - Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. - 120 с.

12. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. — К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007.; Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. — 424 с.

13. Йосипів А. О. Загальносоціальна, спеціально-кримінологічна та індивідуальна профілактика злочинності: правові аспекти // Науковий вісник ЛьвДУВС. Серія юридична 2010. - № 1. — С. 315-324.

14. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. — 2-ге вид. перероб. і доп. — Х.: Прапор, 2009. — 288 с. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. — 2-ге вид. перероб. і доп. — Х.: Прапор, 2009. — 288 с.